Edinburg, 1786

Ex-libris
Charles Atwood
Kofoid

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE COLICA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GULIELMUS YOUNGE,

ANGLUS,

Soc. Nat. Studios. Praeses per Biennium;

Nec non

Societ. Reg. Med. Edin. Soc. Extraord.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXVI.

Viro eximio

R I C A R D O M I L N E S,

Apud Chesterfield, in agro Derbiensi,

Medico prudenti,

Felici;

Nec non

Amico suo integerrimo,

JACOBO EDVARDO SMITH,

Societatis Regiae apud Anglos

Sodali;

Hanc Dissertationem,

Summae observantiae testimonium,

D. D. D.

G U L I E L M U S Y O U N G E.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

C O L I C A.

AB Hippocrate in genere omnes inteſtinorum dolores, teſtante Hoffmanno *, iliaci nominantur, nulla facta in monumentis ſuis doloris colici mentione. Attamen Celſus ait, ‘ Intra ipſa inteſtina conſiſtunt duo morbi, quorum unus in tenuiore, alter in pleniore eſt. A pleriſque video nunc illum priorem ειλεον, hunc κολικον nominari †.’ A ſeculo poſt Chriſtum primo, quo Celſus vixiſſe fertur, haec opinio invaluit; et etiamnum apud multos medicos accepta eſt, qui ſignis certis demonſtrare ſe poſſe putant, quaenam Ileum inter et Colicam interſit diſtinctio. Quandocunque, aiunt hujuſce opinionis

ſectatores,

* Hoffman. Medicin. rational. ſect. II. cap. 5.

† Celſ. lib. IV. cap. 13.

feſtatores, dolor acutus modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico moveatur, inteſtinum Ileum laborat; quando Colon adficitur, vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte, et inteſtinum verti videtur*.

Multum equidem auditores ſuos hortantur medicinam docentes, ut in cadaveribus variarum partium ſitum nexumque notent adcuratè, quo in morbis dignoſcendis optima habeant artis adminicula. Videamus igitur, ſitu inteſtinorum explorato, quaenam exinde profluant conſectaria.

Aperto abdomine, in conſpectum venit canalis, a ventriculo uſque ad anum longiſſimo tractu productus, variis inflexus circumvolutionibus reflexuſque, qui inteſtinorum nomine vocatur. Haec autem, pro eorum diverſo volumine, in tenuia et craſſa dividuntur. Totius canalis longitudo ipſo homine ſexies major eſt; ponamus ſcilicet hominis altitudinem ſex pedum eſſe, inteſtina omnia ſimul ſumpta triginta ſex circiter pedes exaequabunt. Exiguam tantum longitudinem emetiuntur inteſtina craſſa dicta; tenuia triginta pedes ſibi vendicant. Inteſtina vero, quum facie et ſtructura inter ſe diſcrepent, utraque

* Celſ. lib. IV. cap. 13.

traque denuo in tria alia partiri placuit anatomicis: Tenuia in Duodenum, Jejunum, et Ileum dirimuntur; craſſiora vocantur Caecum, Colon, et Rectum. Horum utriuſque ſitum, prout occaſio poſtulat, breviter expediam.

Orificium ventriculi inferius in dextra regione epigaſtrica haeret, ibique plica, fibris muſcularibus, textu celluloſo, tunicisque nervea villoſaque conflata inſtruitur, quae pylorus adpellatur. Huic circumnatum incipit duodenum, a longitudine duodecim quaſi digitorum nominatum. Retrorſum primo et oblique dextrorſum deſcendendo, paululum incurvatur, et ad collum uſque cyſtidis felleae pertingit: dein ad renem dextrum progreditur, et ad ſex circiter a pyloro digitos, prominente uno hiatu, choledochi pancreaticique ductuum oſcula recipit. Hinc denuo ante aortam et venam cavam tranſverſim et ſiniſtrorſum, pone pancreas et vaſa magna meſenterica, ſurſum excurrit; alioque flexu facto, ſiniſtroque rene ſalutato, deorſum vergit, et in jejunum terminatur. Jejunum autem, quod ſaepe vacuum conſpicitur, in dexteriorem partem converſum gyris incertis vehementer adeo implicatur, ut curſus nequeat ſcribendo illuſtrari; regionem umbilicalem circumvolutiones

ejus

ejus potiffimum occupant. Qua vero jejuni finis cum ileo conjungitur, res fat obfcura eft: quamvis enim de colore ilei magis rubicundo, de plicis copiofioribus apud anatomicos differatur, jejunum inter et ileum, fub initio faltem, nullum intereft difcrimen; et illuftriffimus Hallerus fub nomine inteftini tenuis utrumque complectitur. Ileum canali fubrotundo flexuofo conftat, qui jejuni finuofa volumina a lateribus et ab inferiori parte obvolvit; attamen fub umbilico praefertim fedem habet, et in regione iliaca, renem dextrum paullifper infra, inteftinis craffis adnectitur. Ileum autem in duo inteftina hiat, fi pro duobus diverfis caecum et colon jure habeantur. Caecum forfan rectius fpectari poteft, ceu inteftini coli productio in faccum ampliorem expanfa. Ante ilei ingreffum valvula Tulpiana pendet; ultima nempe pars tunicarum ilei villofae nervofaeque cum fibris mufcularibus producitur, et cum iifdem coli tunicis fibrifque ea ratione conjungitur, ut valvulam duplicem, palpebrarum oculi inftar, efformet; quae adpulfu materiarum ab ileo defcendentium utrinque diducitur, nifu autem contrario facto aperturam ilei complanata ita claudit, ut rimam tantum tranfverfam relinquat. Inteftini craffi productio

caeca,

caeca, una cum inteſtinulo ſuo, ſive proceſſu vermiformi, in regionem iliacam dextram porrecta oſſi ileo incumbit. Colon ipſum ſupra renem dextrum continuo ductu adſcendens hepati ſubjicitur; hinc tranſverſim ſub ventriculo ad hypochondrium ſiniſtrum ſeſe confert, lieni appropinquatur, et in receſſu ſub ipſis coſtis ſiniſtris profundo in ſe varie contorquetur; deſcendit iterum reni ſiniſtro incumbens, et in regionem iliacam ſiniſtram deorſum prolabitur, ubi flexu majori facto in inteſtinum rectum deſinit. Hoc autem, ad vertebram lumborum ultimam exortum, deorſum nonnihil et antrorſum vergit, atque in cute tandem orificio proprio terminatur *.

Hic eſt, qui in pleriſque cadaveribus obſervatur, inteſtinorum ſitus: Neque enim in abdomine laxa volvuntur, prout mutato corporis ſitu fors ferat; ſed ipſis abdominis parietibus, viſceribus aliis, et inter ſe, mediante peritonaeo, firmiter adnectuntur; quippe varias productiones et duplicaturas nobilis haecce membrana profert, quae inteſtinorum ſtabilitatem cum mobilitate ſervant.

* Haller. prim. lin. phyſiol. Leber. praelect. anatom. Morgagnii adverſar.

ſervant. Interdum vero ſitus aliquantulum mutatur; ligamenta enim a peritonaeo ducta vel numero et figura varient, vel laxata remittantur, vel facies eorum adnatae cohaereant. Hanc degenerem fabricam ſectio cadaverum abunde exhibet, praeſertim in colo, quod interdum, inteſtinis tenuibus detruſis, umbilico ipſi adcumbit; interdum ſupra jecur, ventriculum, ac lienem decurrit; imo cartilaginibus coſtarum ſpuriarum ac mucronata cartilagine tectum aliarum potius morbos refert quam ſuos *.

Situ itaque jam breviter enarrato, (nolo enim oratione longa lectorem delaſſare,) annon adfirmare licet, a loco, cui dolor aegro ineſſe videtur, incerta admodum de ſede morbi ferri poſſe judicia? Hanc ſane ſententiam confirmavit hominum ileo, ut viſum erat, denatorum ſectio anatomica: In his enim Williſius, De Haën, et alii probatae fidei autores, morbi cauſam in colo latentem animadverterunt. Imo, ut praeclara Morgagnii verba adjungam, ‘ qui plura inciderunt aut inſpexerunt cadavera, hi ſaltem, cum alii minime dubitant, ipſi dubitare didicerunt.’ Porro ſigna, quae Colicam et Ileum faciunt, eadem

* De Haën Rat. Med. Vol. III. 450. Morgagn. Adv. Anat. 3. Animadv. 13.

dem ſunt; niſi quod in illa leviora ſint, in hoc autem, ingraveſcente morbo, cuncta exacerbentur, vel etiam nova quaedam, pro morbi duratione, ſuperveniant. Denique, eaedem ſunt in utroque morbo medendi viae. Non poſſum igitur quin ſub eodem capite Colicam Ileumque complectar; ſcilicet hoc docent Cauſae mali, hoc confirmat Anatomia, hoc ſuadent Signa morbi praeſentis, hoc jubet Methodus medendi feliciſſime inſtituta.

DEFINITIO.

Ut vero clarius innoteſcat quid id ſit de quo differatur, a definitione exordiar. Colica autem dicitur, quandocunque adſint

Dolor abdominis, praecipue circa umbilicum torquens; nauſea; vomitus; alvus adſtricta.

SIGNORUM

SIGNORUM ENARRATIO, SIVE MORBI HISTORIA.

PRIMO quidem abdomini toti quafi ponderis fenfus ineft, quem dolor obtufus vel fimul comitatur, vel cito excipit. Hic autem alicui parti vix jam referendus eft, fed aegrum tantummodo gravat, cum magna faepe defidendi cupiditate, conatu tamen omni irrito. Paulatim dolor exaugetur; interdum graviffimus cruciatus per totum abdomen, praecipue circa dorfum, verfatur; juxta renes etiam, itemque fupra infraque umbilicum divagatur, ventris modo dextram modo finiftram partes occupans, varius omnino et inftabilis; interdum etiam flatus quodam veluti rugitu intus obmurmurant, arcte tamen conclufi neque ore neque alvo erumpunt. Eft autem ubi dolor in uno loco ita ftabilis haeret, ut terebello quafi pertundi videatur; unde dolor appellatur terebrans. Saepe vero aeger de inteftini partis cujufdam dolore queritur, ac fi arcte filo circumducto conftricta effet, vel pondere graviori fuperimpofito premeretur.

Mufculi

Musculi abdominales spasmo plerumque convelluntur; at, licet varias partes adficiat, praecipue tamen circa umbilicum cum ejusdem retractione torquet. Musculorum portiones carneae in cumulos duros, subrotundos, circumscriptos, durante spasmo, colliguntur; et valide adeo revelluntur hypochondria, ut costarum notharum cartilagines integumenta sua protendant.

De consensu ventriculi cum variis, imo fere omnibus, corporis partibus multum disceptarunt autores; cum intestinis autem, quae eadem structura gaudent, et vix nisi ejusdem canalis continuatio sunt, (uti in ranis et aliis quibusdam animalibus videre est,) hic consensus imprimis obtinet. Fere semper igitur, ingruente morbo, anxietas praecordiorum, cum eructatione, cardialgia, nausea, et stomachi vellicatione, praesto est. Sumpto autem, ex materia vel solida vel fluida confecto, cibo multum exaugetur, et statim fere post deglutitionem vomitus fit, utut obnitatur et comprimere conetur aeger. Inquietudo tamen, nauseae semper comes, non, ut saepius accidit, evacuato stomacho sublevatur, sed perstante morbo ingravescit.

In hoc morbi ſtadio, tactum digiti ventrem prementis aeger perſerre poteſt, et exinde levamen aliquod interdum ſuboriri putat; alias autem, praecipue quando vires majores morbus adquiſiverit, aucta ventris ſenſilitate torquetur, tactumque reſugit: compreſſa autem regione umbilicali, crudeliſſimi inde naſcuntur cruciatus. Jam vero, dolore ventris et ſpaſmo muſculos ejus convellente auctis, erectus ſtare neſcit; at, ſi pedibus inſiſtere velit, antrorſum flectitur; hunc tamen corporis ſitum aegre ferens, ſupinus jacere geſtit, capite in pulvinar elevato, ac genubus ventrem verſus ſublatis.

Pulſus, ineunte morbo, parum mutatur; interdum aliquanto frequentior, perraro fit validior; arteria vero parva ac compreſſa motu inaequali perſaepe micat. Reſpirandi difficultas adeſt, aucto ſcilicet abdominis ſub inſpiratione plena dolore, et motu facili diaphragmatis impedito; invaleſcit etiam, prout in abdomine dolores fiunt vehementiores. Spiritus frequenter male olet. Os et lingua prae ſiti areſcunt, vel humore glutinoſo obducuntur; hic quoque dentium collo inhaeret, etiamſi coronae illorum perſaepe laeves adr odum et vitreae quaſi conſpiciantur. Poſt vomitionem pluries iteratam, ſubamarus quidam

et

et moleſtus in ore ſapor percipitur, atque materia flava aut porracea inter vomendum copioſe ejicitur.

Symptomata graviſſima jam memorata interdum remittuntur; ſed paullum temporis tantummodo levamen perſtat, dolore iterum auctis viribus redeunte. Quid mirum igitur ſi noctes dieſque aeger inſomnis agat!

Vigiliis autem diutius productis, anxietate perpetua, et inopia cibi, corpus admodum debilitatur; quin inſignis animi dejectio eſt cum moerore et ſuſpirio. Malae palleſcunt et extenuantur; oculi fiunt concavi, et circulo livido circumdantur: Imo totius fere corporis cutis arida colore plumbeo, vel interdum ſubluteo, icterode, tincta videtur. Urina fere ſemper parca eſt, et frequenter ad eam excernendam aeger incitatur: Excreta rubet, et inter mingendum acredine ſua urethram urit. Pulſus fiunt frequentiores; omnis cibi appetentia perit; et, fracto penitus robore, aeger vix ſeſe ſuſtinendo eſt, vel membra movere valet; oculis vero ſemiclauſis ſupinus jacet, niſi quando ad ſaeviora mala excitetur. Abdomen equidem minus ſpaſmis convellitur, magis tamen intumeſcit, plerumque a tactu vel leviſſimo abhorrens. Singultus

gultus adeſt. Subinde vomitus, praecipue poſt alimentum quodvis aſſumptum, intentatur, et, proh dolor! faeces ipſae ore evomuntur.

Pulſus jam frequentiſſimi, exiles, interdum parvitate vix percipiendi; ſubſultant tendines; ſudores largi, gelidi, frontem, collum, totumque demum corpus, perfundunt. Aliquando, periculi jam inſtantis praeſaga, delirium mite et frequens animi deliquium ſuperveniunt. Denique, vel cruciatus, convulſione conſecuta, intenduntur, vel dolor ſubito evaneſcit; alvus funditur; extrema frigent; ungues curvi liveſcunt; digiti contrahuntur; aures et labia frigent; exacuuntur nares; tempora collabuntur; et mors tandem obrepit, miſeriarum optata finis.

Ita fere ut plurimum morbus progreditur, quando nulla cunque medicamenta propinata ſint, vel, quod eodem redit, quando docta plus valeat arte malum, et omnia, licet praeſtantiſſima, medicamenta fruſtra in uſum trahantur. Nihil ad levamen aegri facit, niſi quod motum inteſtinorum idoneum excitando adeo inſerviat, ut deorſum expellatur materia alimentorum effoeta. Quandocunque vel ſponte vel coacta moveatur alvus, faeces copioſae in globulos ſubrotundos, faecum inſtar ovillarum, fictae dejiciuntur,

tur, (parte earum liquidiſſima vaſis bibulis reſorpta,) vel liquidae prodeunt, multo ſimul emiſſo flatu. Ventris dolores ac ſpaſmi continuo miteſcunt; nauſea et vomitus ſublevantur; pulſus fit plenior, blanduſque coepit profundi ſudor. Æger, vigiliis jamdiu defatigatus, iterum ſomno ſe totum tradit; novas ſumit inde vires; et iis methodis, quae aegrotanti profuerant, diutius aliquantulum inſiſtendo, ad ſanitatem priſtinam vix non reſtituitur, et fit ad omnia vitae munia alacris atque vegetus.

Morbus plerumque mitior intra paucos dies terminatur; gravior interdum ad dies uſque viginti producitur, vix ulla interpoſita remiſſione.

EXTISPICIA.

QUANTUM ad veram pathologiam faciat cadaverum inſpectio, eorum praecipue, quorum morbi, dum viverent, attente conſiderati fuerant, quiſque in re medica vel minimum verſatus novit: Hic igitur haud abſonum erit notare, quae-

nam

nam exta rimantibus obvenerint. Anatomici vero non unum, ſed omnia inteſtina, in hoc morbo depravari poſſe docent; et mutationes, quas invenerint, adeo ſunt inſignes, ut pares aliquis haud facile vel ingenio fingat.

Inteſtina diametro ſuo praecipue aucta videre contigit; attamen mole adeo inaequali diſtenta, ut in aliis, duabus puta, partibus omnis inteſtini cavitas fere prorſum deleretur; partis autem interpoſiti intumeſcentia, a faecibus flatuque collectis, humerum vel femur ipſum amplitudine exaequaret. Interdum una tantum viſa eſt anguſtia, quaſi arcte circumducta filo; paullo ſuperius autem inteſtini portio, in immenſam molem dilatata, ſtomachum ipſum vel inteſtina alia comprimebat. Nonnunquam in tortuoſa volumina inteſtina convoluta ſunt, ſingulis gyris faecibus oppletis; anguli autem, qui exinde fiunt frequentiores, prorſus vacui contractique ſe diſtendi vetant; hujuſmodi flexus duodecim in demortui cujuſdam colo vidit De Haën *.

In cadaveribus hominum hoc morbo denatorum, partis unius inteſtini in aliam ſubingreſſum medici ſubinde obſervarunt. In iis autem, qui acu-

* Rat. Med. Vol. I. p. 87. Vol. III. p. 375.

acutiſſimis doloribus vexati pereunt, alia notatu digna conſpiciuntur; etenim ad omnes inteſtini reduplicationes inflammatio levior quandoque detegitur; atque materies inflammatoria ſanguinis transfluendo cruſtam gignit, qua illae inteſtini reduplicationes ſecum mutuo agglutinantur *. Interdum ileum et colon, morboſo flexu contigua, arcte coaleſcunt †.

CAUSA PROXIMA.

A ſignis jam relatis, necnon cadaverum inſpectione, cauſa proxima, ſive morbi natura, pateſcit: ' Eſt partis alicujus inteſtinorum contractio abnormis, ſpaſtica.' Hanc eo magis pro cauſa agnoſcere volo, quod Peyerus, illuſtris Anatomicus, experimento in rana viva inſtituto illam pleniſſime comprobavit. Hujuſce experimenti hiſtoriam eleganter adeo et accurate tradit, ut non dubitem ipſius verba proferre.

' Torminum geneſin, atque introſuſceptionis conceptionem, anni ſuperioris aeſtate, ranae jucundo

* De Haën Rat. Med.

† Lieutaud Hiſt. Anat. Vol. I. p. 101.

cundo admodum et utili experimento oculis noſtris exhibuerunt. Etenim inteſtina, vivente amphibio, laceſſita in diverſis locis, pertinaciſſime mox ſe conſtringebant, contentis violenter ſurſum deorſumque, qua data porta, protruſis, atque hinc inde in cumulos quaſi congeſtis: Unde quaedam inteſtini portiones valde impletae ac turgidae, quaedam prorſus inanes et arctiſſime clauſae perſtiterunt; donec, ſoluta fibrarum ſtrictura, meatus liberior redderetur: Inteſtinis autem hinc inde ſe conſtringentibus, et ſive chylum, ſive faeces, ſurſum deorſumve projicientibus, factum, ut illae alicubi in molem adgeſtae parietes inteſtini plus debito ampliarent; quod in ſacci morem dilatatum intra ſe recepit conſtrictam inferioris inteſtini portionem, eamque ſinu ſuo abſconditam aliquandiu retinuit: Donec, fibris ſe denuo exporrigentibus, inteſtinum, e latibulo alterius, in apricam priſtinamque ſedem rediret.'

Hoc experimento quid pulchrius excogitari poteſt? Quo propius ſtes, te capiet magis. Fateor equidem viros ſummae in phyſicis autoritatis in graviſſimos errores incidiſſe, dum experimentis, in aliis animalibus inſtitutis, de phyſiologia humana ratiocinia ſua ſtabilire conarentur.

In

In his scilicet Natura mira varietate ludit, et ad propria munia rite perficienda dotibus suis propriis quodque forsan animal instruitur. Motus tamen, de quo nunc loquor, vermicularis, in uniuscujusque * intestinis observatur, modo cauta fiat inquisitio, alimenta vi iterata deorsum urgens. Ergo experimentum Peyerianum multum ad rem facit, Colicaeque naturam egregie illustrat.

Neque tantum ab analogia pendet causa jam relata, verum eadem quoque in hominibus animadversa est. Spasmodicae partium constrictiones plerumque a morte solvuntur; non raro permanent; hasce autem in hominum Colica extinctorum intestinis nondum solutas medicis vidisse contigit. ' Novimus quoque, inquit De Haën, manere quandoque perpetuo has contractiones, tetani in modum, in vita hominum; a morte autem vel solvi, ut aliis in tetanis vidimus, vel pertinaciter permanere, ut alias biduo triduoque a morte plus semel observavimus †.'

Haecce causa aptam signorum rationem praebere videtur; neque singula iterum sigillatim

C repetam

* Haller. Elem. Physiol. Vol. VII. p. 77. 81. &c.

† Rat. Med. Vol. III. p. 186. Vid. quoque Act. Philosoph. Angl. n. 476. citat. ab Haller. in Elem. Physiol. Vol. VII. p. 78.

repetam necesse est; de duobus tantum fusius differere fert animus.

Vomitus autem initio biliosus, progressu faeculentus, imprimis adcuratius notari debet; etenim habita cum structurae partium anatomicae, tum motus intestinorum naturalis, ratione, non possumus non mirari, unde aliquid insoliti adeo evenire possit. A natura sane cautum esse videtur, ut cibus (qui intestinis stimulo idoneo est) a ventriculo descendens, superiorem duodeni partem irritet; haec contractione sua in partem inferiorem relaxatam cibum deorsum promoveat; intestina autem alia tenuia tum se adstringendo, tum relaxando, in intestina crassa tandem materiam depellant. Novimus autem, et a signis morborum qui hunc canalem infestant, et ab experimentis ad hanc rem probandam institutis, motum vermicularem adeo immutari posse, ut omnia alimenta sursum retro ferantur. In canali adeo flexuoso nihil huic motui pondus obstat; deorsum sane natura fertur; si vero descendenti cibo obex aliquis resistat, et ulterius progredi non detur, erit ibi sedes praecipuae contractionis, et cibus relecta tota intestinorum longitudine ad ventriculum ipsum reduci, et hujusce actiones abnormes ciere, possit. In Colica ita se res habet,

bet, et exinde bilis ipſa cum alimentis in ventriculum relatis vomitione rejicitur.

De faecibus autem ore rejectis apud medicos permagna eſt diſſenſio, quam valvulae dictae Tulpianae contemplatio movet; haec enim, ut modo dixi, prorſus impedire videtur, ne ex colo quidquam in ileum remeet. Morgagnius, quem veri amantiſſimum veneramur, dubitat, anne unquam ii, qui ſtercus vomere creduntur, faeces a colo remeantes evomant; ſed materiam potius ſtercori ſimilem eſſe putat, qualem in iis, quibus ileum intra hernias arctiſſime compreſſum, atque adeo prorſus occluſum, ſupra occluſionis locum obſervare conſueverat *. Swietenius contra non modo faeces ipſas a colo, ſed etiam clyſmata a recto remeaſſe adfirmat; 'etenim, inquit, probatiſſimi autores hoc obſervarunt, et ipſe manifeſte vidi †.' Ego ſane facile adducor ut credam materiam, non modo ſtercori ſimilem, verum ipſam ſtercoraceam, per os rejici, etſi a colo ne minimum quidem revehatur. Cuncta alimenta, poſtquam in ventriculo rite ſubacta fuerint, inteſtinis exhaurienda traduntur. In his

* Morgagn. Adverſ. Anatom. III. Animadv. 9.

† Van Swieten. Comment. in Boerh. Aphor. 960.

his paullatim defcendendo mutantur, et tandem, toto inteftinorum tenuium peragrato tractu, fuccoque alimentario vafis bibulis reforpto, in materiam effoetam, five faeces convertuntur, antequam in craffa depellantur *. Si igitur in ipfo ileo ftercus adfit, in leviori malo hoc tantum evomi poffe putem. Quandocunque vero morbus vires majores adquifiverit, vel in ipfo colo morbi caufa lateat, nullus dubito quin faeces, mutato curfu, in inteftina tenuia furfum ferantur.

Ad hanc rem dijudicandam experimenta in canibus inftituit Halefius. Elutis primo faecibus, in rectum inferebatur inftrumentum idoneum, tubus fcilicet productior, cui ad altitudinem quinque pedum infundebatur aqua. Tum demum animadvertit aquam in inteftina tenuia per valvulam Tulpianam guttatim illabi. Haecce tanti viri, qui vana dixiffe vix credatur, experimenta laudare nequeo: imo enim, Inteftinum colon in canibus et aliis quibufdam animalibus non eadem, ac in homine, ftructura gaudet †. et

* Inveni aliquoties fcybala pauca, alia vice ftercus liquidum copiofius: Kalfchmidius vero ad ulnae a colo diftantiam ufque repletum ileum. De Haën Rat. Med. Vol. II. p. 303.

† Morgagn. Adverf. Anat. 3.

et fibrae mufculares rariores valvulae orificium forfan minus arcte claudunt: 2do, In mortuis omnia flaccidiora fiunt; ergo haud apte quivis dixerit in homine vivo eadem fieri debere: 3tio, Inteftinis aqua ablutis plurima mutantur: jamdudum Albinus, et De Haën Albinum imitatus, valvulam fine adparente partium laefione, fed modo nimia mundatione praeparatam, fere totam difparuiffe docuerunt *: Denique, ab hifce experimentis non ratio patet, qua celeriter adeo, poftquam in anum injecta fuerint, ore iterum enemata reddantur.

Hac igitur praetermiffa, alia methodus quaerenda eft; hanc autem, ni fallor, praemonftrat cadaverum infpectio; inteftinis enim faecibus flatuque ultra quam fatis eft diftentis, valvula officio fuo fungendo impar evadit †. Hinc illa lachrymabilia figna, quae in hiftoria morbi fufius enumerantur.

Color cutis icterodes colicae tantummodo graviori fubeffe videtur, et ab ingreffu bilis in

* De Haën Rat. Med. Vol. I. p. 89.

† Haguenot Diff. de vomitu faeculento in paffione iliaca, Monfpel. 1715. p. 60. De Haën Rat. Medend. Vol. I. p. 90. Vol. II. p. 304.

in duodenum impedito pendet. Ductus choledochus oblique spatium quoddam inter tunicas ejus extimam et muscularem ante emetitur, quam in intestini cavum hiet; fibrarum itaque muscularium duodeni contractio validior ductum quoque comprimat necesse est, unde, exitu descendenti bili denegato, icterus oriatur. Quinetiam ductus ipse spasmo torquetur. Hanc icteri causam viri in re anatomica versatissimi plane negant, quia scilicet tunica muscularis neque scalpello neque arte ulla demonstrari potest. Attamen (pace tantorum virorum dixerim) ex eo, quod fibrae non conspiciantur, nefas est colligere easdem non adesse; etenim musculari saltem contractilitate ductum gaudere plurima exempla probant, et ab hujusmodi actione spastica vel in ipsa colica ortum fuisse icterum certior ab amico quodam factus sum. Homo, per quatriduum violentissima colica vexatus, periit; biduo vero ante mortem icterus supervenerat. Aperto cadavere, quo causa mali in aprico esset, ductus choledochus, etiam post mortem, spasmo validiori contractus inveniebatur.

CAUSAE

CAUSAE PRAEDISPONENTES.

QUONIAM Medicorum eſt non tantum morbos tollere praeſentes, verum etiam advenientes praecavere poſſe, ergo illorum maxime intereſt noviſſe, unde fiat ad varios quoſcunque morbos opportunitas.

Habita autem aliorum morborum, qui ſpaſmodici nominantur, ratione, vel 'a priori' expectandum eſſet illos praecipue colicam quoque vexaturam, qui fibrarum muſcularium mobilitate nimia tremiſcunt, non qui ſano vigore pollent. Hanc ſententiam experientia fida confirmat. Infantuli enim, maxima mobilitate praediti, dolore hoc atroci ſaepiſſime enecti pereunt. Pueris valde familiaris eſt et frequens colica. Mulieres magis ſunt, quam viri, ad hunc morbum proclives; et ex his ii praecipue plectuntur, qui luxurioſi, deſides, otio tantum ſtudent, neque exercitio idoneo corpus firmare laborant. Quippe vita otioſa ventriculus et inteſtina plurimum infirmantur, quod clare evincunt ructus flatuſque huc illuc divagantes. Quaecunque hanc

cor-

corporis mobilitatem augent, ad morbum opportunitati favent; itaque calor nimius (uti in regionibus calidioribus aestivo tempore videre est) vel morbum inducendo est, vel praesentem intentat. Feminae forsan ideo fiunt ad colicam opportuniores, quod in conclavi calidiori degentes liquores tepidos usque pitissent. Quaenam sit illa fibrarum muscularium conditio, e qua mobilitas pendet, ignarum memet plane fateor; neque enim de actione sana quidvis certi compertum est. Sufficiat igitur dixisse, quae mobilitatem faciant quaeve tollant.

Quinetiam alia est conditio ad hunc morbum opportunitatem gignens. Illam volo alvi tarditatem, quae vel sponte fit, vel consuetudine mala inducitur. Hac ipsa praedisponente causa ultra modum aucta, vel tandem causa excitante sese adjungente, colica constituitur. Intestina enim, distensione saepius iterata, (dum forsan vivendi modus corpus debilitet,) contenta sua vix ultra propellere possunt. Crescit in immensum moles, alias intestinorum partes comprimit, et fit ipsa pertinacissima causa mali. Hinc hypochondriacis, quibus alvus plerumque tarda est, dolor intestinorum familiaris.

Causis

Caufis quoque praedifponentibus adnumeranda eft partis alicujus inteftinorum praeter naturae modum anguftatio. Haec interdum, nullo morbi praeeunte figno, gradatim fupervenit; interdum alium morbum, uti inflammationem inteftini male curatam *, excipit. Pars autem anguftior facta haud abfque infigni difficultate alimentorum maffam tranfmittit, quod ab anxietate fubinde redeunte patet. Nonnulli quidem hujufmodi anguftationem per fat longum vitae decurfum intra fe gerunt, neque aliquid omnino incommodi patiuntur. Neque tamen ideo dubitandum eft, quin admota caufa excitante, graviffimae inde nafcantur Colicae paffiones.

Eft alia anguftatio fpuria dicenda (quod inteftinum ipfum haud primario coarctatur, fed cavum ejus materie quadam extranea oppletur,) quam inter caufas Colicae remotas autores recenfuerunt. Hanc plerumque faciunt concretiones quaedam tophaceae, quas fe multoties vidiffe teftantur Fernelius, Horftius, et alii medici illuftres. His fere femper nucleus ineft, cui plerumque circumcirca colliguntur ramenta ci-

D borum,

* De la Peyronie, Act. Acad. Chir. Paris. tom. I. De Haën Rat. Med. Vol. I. p. 87. 88. Vol. II. p. 215.

borum, et cruſta tartarea ſublaevis obducitur. Pro nucleo ſaepe ſunt prunorum vel ceraſorum oſſicula, aut agnorum gallinarumve pedum oſſa parvula, deglutita. Quorum in inteſtinis haec morbi cauſa, digitis ſaepe exquirenda, latet, illos quandoque, dum concretio parva eſt, dolor ſubito aggreditur, ſubitoque iterum evaneſcit; interdum poſt ingentes dolores calculi hujuſmodi, ovi gallinacei magnitudinem exſuperantes, ejecti ſunt *. Si diutius intus haereant, dolor ſaepius iteratur, ingraveſcit, lethumque demum affert. Nulla enim adhuc excogitata eſt methodus, qua vel in canali alimentario calculoſae concretiones ſolvantur.

Hae praecipuae ſunt cauſae, quae ad morbum opportunitatem gignunt. Saepe vero iis, quibus nulla cunque fuerit opportunitatis ſuſpicio, modo cauſae excitantes vi majori admoveantur, Colica naſcitur. Has igitur proxime recenſere placet.

CAUSAE

* Act. Societ. Philoſ. Edin. Vol. II. p. 345.

CAUSAE EXCITANTES.

PERPENSIS autem variis, quae ad corpus vel alendum vel grate adficiendum adſumuntur, cibariis, ab iis praecipue, qui, aurea mediocritate ſpreta, parvo vivere neſciunt, ſed per terras, tractuſque maris, coelumque profundum, quaerunt quod gulae placeat, quam variae ſint hujuſce morbi cauſae excitantes, facile patebit. Has tamen omnes fere duo capita complectuntur.

1mo, Cibi copia nimia adſumpti nocent. Helluo, qui aſſis elixa miſcet, et languentem ſtomachum condimentis iterum ad ingluviem provocat, aut coena dubia adlicere ſatagit, ille, inquam, poenas criminis haud raro pendit. Tanto oneri digerendo ventriculus impar evadit, et copia cruda in inteſtina propellitur; ingeſta ſpontaneas ſuas ſubeunt mutationes, eaſque varias pro varia adſumptorum indole; materia acris inteſtina rodit, et ſpaſmos movendo morbum facit. Alii, helluones minime adpellandi, qui nimia copia incauti peccant, neque plectuntur. Ipſe novi hominem, qui gratiſſima aurantiorum dulcedine

cedine captus, duodenorum simul succum combiberit. Attamen post gaudia luctus; exinde enim colica, gravissimis torminibus stipata, nata est, e qua, vel peritissimo adsidente medico, vix salvus evaserit.

2do, Praeter copiam, cibaria etiam indole peccare possunt, iis praecipue, qui ad morbum de quo agitur opportuni sint, nocentissima. Colicam melonum atque cucumerum esu solo ortam fuisse multi dicunt. Legumina omnia, uti fabae ac lentes, quippe quae, referente Halesio, aërem plurimum in se continent, et difficillime concoquuntur, nocent. Olera, praesertim brassica, intestinis saepe fastidia movent; interdum quoque saccharata, quae fermentationi favent, fructuum horaeorum ingurgitatio, vel potus non desaecati. Semina, cerealia dicta, praesertim si male fermentata adhibeantur, intestinorum spasmos haud raro inducunt; panem quoque ex iisdem confectum, butyro statim atque e furno educatur illitum, dolores colicos, si largius adsumatur, ciere posse novi. Dura omnia atque indigestilia, uti caseus ad ignem tostus, caro fumo indurata, salsamenta, et alia hujusmodi, homines, quorum ventriculus (ut ita dicam) cacochymia

chymia laborat, valde ſollicitant. Tantundem valet in infantibus lac acore nimio coagulatum.

Sunt autem, quibus proprium eſt variis, qui vulgo innoxii habentur, cibis male adfici; ideoque colicam ſaepenumero graviſſimam intulerunt mytilus edulis, et agaricus campeſtris Linnaei.

Cauſae, quas jam memoravi, morbum ſaepe non gignunt, vel quia res aliae ſimul adſumptae damna earum reſarciant, vel quod inteſtina ſatis lubrica, motu eorum naturali aucto, illas cito demittant. Sin alvus adeo adſtricta ſit, ut in inteſtinis nimium retardentur, vix non fieri poteſt quin ſpaſmos tandem cieant.

Colicam quoque in pueris excitare dicuntur vermes in inteſtinis convoluti. Forſan animi pathemata, uti ira vel moeſtitia, non plane negligenda ſunt, ob impeditam inde juſtam concoctionem. Carolus Piſo refert * ſemet ipſum ſaeviente Borea immanibus coli doloribus ſemper fuiſſe vexatum; neque dubitandum, quin frigus pedibus adplicatum colicam aliquoties intulerit †. Herniam, quatenus alvum conſtipat, irritat, et inflam-

* Piſ. de ſeroſ. colluv. lib. II.

† Vid. De Haën Rat. Med. Vol. II.

inflammationem tandem excitat, colicae graviſſimae cauſam eſſe varii adſerunt autores *.

DIAGNOSIS.

AD diagnoſin tandem progredior. Habita autem ſitus inteſtinorum naturalis mutatique, quem olim breviter deſcripſerim, ratione, haud facile a dolore ſolo diagnoſin quivis inſtituat. Inteſtina ſeſe multis in locis ſuperſcandunt; colon praecipue tantum variat et ſitu et magnitudine, ut facile inde colligatur colicam vel nephralgiam, vel hepatis lieniſve inflammationem, vel etiam ipſius lateris dolorem, mentiri poſſe, ſi ex ſolo loco adſecto quis judicet. Diagnoſis igitur inſtituenda

* De colica Pictavienſi, utpote quae ſignis quibuſdam ſibi propriis, (nempe tuberibus in metacarpo, et in paralyſin terminatione,) a colica vera admodum diverſa eſt, atque ipſa non niſi diſſertatione productiori dicenda, nihil prorſus enarrare volo: Colicam arthriticam, quam Pictavienſi ſimillimam deſcripſit Strack, haud unquam me vidiſſe memini; nolo itaque de illa fuſius diſſerere; lector benevolus adeat ipſius de colica arthritica diſſertationem.

tuenda est sedula signorum observatione, prout in singulis morbis vel simul adsint, vel sese excipiant *.

Colicam inter et Nephralgiam diagnosis haud difficilis est. In hac dolor regioni lumbari vel stabilis inhaerescit, aculei infixi more pungens, vel ureteris iter sequens oblique vesicam versus extenditur, et in viris ad testem proximum excurrit, cum ejusdem retractione dolorifica. Crus, quod e directo est adfecti renis, vel dolore stringitur, vel insensile obtorpescit. Urinae reddendae cupiditas crebrior est quam in colica: et quod inde excernitur plerumque pallidum est; interdum quasi arenam, interdum quasi sanguinem, trahit. Hic quoque nostra novisse interest, anne olim aeger calculo vexatus fuerit; si enim arenulas antea dejicere consueverit, nephralgia recidiva metuenda est. In colica vomitio magis urget, ob majorem forsan coli cum ventriculo continuitatem, atque alvus magis adstricta est; haec autem soluta colicam multo magis quam nephralgiam levare solet. A pastu colicus dolor augetur; nephriticus autem post liquoris blandi adsumptionem ut plurimum potius mitescit. Hepatitidem

* Ill. Cullen. Prim. Lin. Vol. I. § 2.

patitidem a colica diſtinguunt tuſſis ſicca, et dolor ad claviculam et ſummum humeri dextri. Pleuritidem vel paraphrenitidem deſignant pulſus durus, tuſſis dolentiſſima, decubitus difficilis.

Attamen inter inteſtinorum inflammationem ſpaſmumque dignoſcere hic labor, hoc opus eſt. Pulſus non in enteritide, ut in aliis pleriſque morbis inflammatoriis, durus eſt et plenus; ſed illam comitantur languor inſignis, et pulſus debilis ac parvus; nihilominus celeriter adeo infauſto exitu terminatur, ut intra quindecim vel viginti horas aegri haud raro morti ſuccumbant. Ut in re tam difficili diagnoſis apta fiat, ſequentia caute notanda ſunt diſcrimina. Si in parte quadam abdominis, quam inteſtina tenent, dolor acutus, urens, fixus adſit, preſſu fere ſemper immaniter auctus; ſi pulſus celer ictu debili digitum explorantem feriat; ſi vomitio perpetuo aegrum vexet; ſi vires ſubito labaſcant; ſi denique, ingruente morbo, horror atque rigores adfuerint; jure forſan inde colligatur inteſtina inflammatione tentari.

Hernia, ſive umbilicalis ſive inguinalis, per ſe patet. Volvulus inteſtinorum perraro fit; neque, ut olim credebatur, cauſa morbi eſt, ſed potius ipſa morbi ſequela. Quandocunque ſuperveniat,

perveniat, eadem ſigna, quae in enteritide modo deſcripſi, prae ſe ferre ſolet, et mors ſemper eſt in procinctu.

PROGNOSIS.

FELIX qui advenientia praevidere, et in re incerta certi quid futurum pronunciare potuit! Nihil enim medici famam magis inluſtrat, quam prognoſis feliciter inſtituta. Pulchrum eſt liberis et amicis de aegro fauſta praedixiſſe; et ubi omnia in pejus ruunt, haud minimi eſt momenti, ut aeger placida morte conquieſcat. Medicina quidem ars conjecturalis dicitur; attamen medici praeſtantiores, obſervatione ſedula edocti, plurima indicia detexerunt, quae morbum brevem aut longum, ſuperabilem aut invictum, praenunciant. Haud inficiandum eſt, quin conjecturae interdum fallant; ſed illae certe fidem habere debent, quae multo ſaepius, perque multo plures aegros, reſpondeant.

Nihil autem hic temere promittendum, ob varias ſaepe et plures conjunctas cauſas, et ſignorum quandoque fallaciam. Dolores inteſtinorum

ab morbi initio lenes, vagi, necnon interdum remittentes, muſculorum abdominalium ſpaſmi mites, alvus haud pertinaciter adſtricta, ſed cum magno aegri levamine reſpondens, cutis denique ſudore tepido perfuſa, ſpem futurae ſalutis arguunt. Mortem e contrario minitantur dolor pertinaciſſimus, fixus, abſque ulla quiete perſtans, alvus pertinaciſſime adſtricta, vires ſubito labaſcentes, animi deliquia, ſubſultus tendinum, delirium, et gelidi, praeſertim in fronte, ſudores; ſurditas quoque et offuſae oculis tenebrae, malum. Alvus interdum, vel ſponte vel clyſteribus adhibitis, abſque ſignorum levamine ſolvitur; ſcilicet prodit tantum aut pars, aut totum ſtercoreum, quod infra locum, ubi cauſa proxima reſidet, haerebat. Interdum alvi dejectio mali ominis eſt, partibus gangraena laxatis.

Quinetiam vomitus ſtercoraceus pro certiſſimo lethi imminentis ſigno habetur; attamen hiſtorias quaſdam probatae ſidei autores * tradiderunt, quae aliam opinionem ſuadere videntur; atque

* Boneti Sepulchr. Anat. Lib. III. § 10. Ejuſdem Med. Septentr. Tom. I. Lib. iii. § 15. c. 29. 30. 32. Garengeot Acad. Reg. Chir. Paris. in 8. Edit. Tom. I. part iii. p. 355. De Haën Rat. Med. Vol. I. p. 87. Vol. III. p. 185.

que aegrum olim mihi vidiſſe contigit, poſtquam faeces ipſas per horas aliquot evomuiſſet, ad ſanitatem firmam feliciter reſtitutum. Quandocunque per plures dies morbus perſtiterit, opus eſt periculoſae plenum aleae. Omnia enim in canali alimentario diutius concluſa vel ſtimulo mechanico vel acrimonia valde irritent neceſſe eſt; unde oriatur inflammatio in gangraenam cito deſitura. Hanc terminationem indicant dolor acutiſſimus ſubito evaneſcens, horror, pulſuſque cum debilitate frequens. Huic malo jam nato nihil omnino ſpei arridet; praeſidii nihil ab arte capit, neque aliquid habet a natura ſolatii.

CONSILIA MEDENDI.

JAM vero ad infeſtiſſimi hujus mali curationem ordo nos perduxit. Colicae autem medetur,

I. Remediis, quae ſpaſmum tollunt, qualia ſunt

A. Antiſpaſmodica.

1. Interna.
2. Externa.

B. To-

B. Tonica.

C. Stimulantia.

II. Remediis, quae ventrem compressum solvunt, vel

A. Vi purgatrice, vel

B. Mole sua.

Quoniam colicae causae solis intestinis haerent, et ventriculus non nisi consensu laborat, *Emetica*, nonnullis equidem laudata remedia, minime propinanda sunt. Novimus ab inimica causa intestina vehementer constringi; dato autem emetico quid amabo! inde sperandum? Concussione validis hisce medicamentis excitata, interdum forsan materia irritans deorsum aliquanto urgeatur; at semper metus est, ne motu intestinorum praeternaturali aucto exacerbentur omnia; et aegri vires, spontaneo vomitu prius exantlatae, novis concussionibus oppressae omnino collabantur.

Imprimis autem, si aeger juvenis sit, robustus, firma valetudine ante Colicae adsultum usus, si dolor acutus intestina torqueat, et alvus dudum constipata fuerit, *Venaesectio* ante suadenda est, quam ulla alia imperentur remedia. Etenim summopere cavere decet, ne materia acris, intestina nimium stimulando, inflammationem induca-

cat,

cat, quae, ut modo dixi, quam aliarum partium inflammatio. citius ad exitum infelicem properat. Neve semper pulsu parvo aut viribus subito solutis decipiamur; saepe enim, venae sectione rite instituta, omnia in melius reflectuntur. Multi equidem sanguinis missionem plane damnant; horum tamen sententia, quamvis centum linguis et voce ferrea resonaret, contra phaenomena practica nihil, me judice, valeret: ad summorum virorum experientiam provoco. Attamen sanguis haud temere detrahendus est, nec venae sectio iterum nisi caute admodum repetenda; semper vires aegri spectare oportet, quae in hoc morbo cito concidunt, amissae autem aegre restituuntur, esculentis omnibus, quae corpori alendo essent, iterata vomitione rejectis.

Sanguine e brachio, si opus fuerit, educto, ad alia protinus confugiendum est remedia. Interdum difficile judicatu erit, utri medendi consilio primo satisfacere oporteat; scilicet, anne motus abnormes compescere, an ventrem solvere, satius sit. Datur autem certum quoddam et utilissimum praeceptum, Majori necessitati subvenire. Si irritatio magis urgeat, quae spasmos tollant, sin obstructio fortior sit, quae alvum moveant, praemittenda sunt remedia; utraque

tamen

tamen indicatio ſaepe facili marte iiſdem perficitur.

I. ANTISPASMODICA motui inteſtinorum abnormi compeſcendo apprime inſerviunt. Horum optimum eſt *Succus Papaveris inſpiſſatus*, et prae aliis huic morbo adcommodatur, quod dolorem ingentem minuat, et totam ſimul corporis peripheriam ſudore leni perfundat. Quin Sydenhamus *, poſt ſanguinem liberius detractum, huic praecipue confiſus eſt, et eo uſque repetendum ſuadet, donec inteſtinis quies omnino inducatur. Quaenam ſit opii quantitas una vice exhibenda, pro ſignorum gravitate diverſa ſit neceſſe eſt; a parvula quantitate incipere, et eam, prout ſigna poſtulent, vel augere vel imminuere praeſtat. Opium ipſum in pilulas minuſculas confectum, quod mole ſua ſtomachum haud irritent, alii laudant; alii contra, Sydenhami aemuli, laudanum liquidum adhibere ſolent, quoniam totius ventriculi nervos uno quaſi adpulſu contingat, et vomitum confeſtim quandoque ſiſtat.

* Sydenham. Proceſſ. Integr. p 603. 606. Edit. L. B. 1726. Vid. quoque Aretaeum de Cur. Morb. acut. Lib. II. cap. v. p. 106.

tat. Attamen fummo ftudio adnitendum eft, ne alvum nimis ante claufam impenfius opiata morentur; namque, hoc facto, fummum remedium fummum malum erit.

Propter hanc opii vim nocivam, qua alvum adftrictam reddat; nonnulli remedium aliud narcoticum, *Hyofcyamum* nempe, utile fore exiftimarunt, quod gravi hoc incommodo careat. De ufu ejus nihil compertum habeo; fed, ut mihi videtur, paullum inde commodi fperandum. Vis hyofcyami purgativa debilis eft ac incerta; et catharticis, quae poftae dicentur, opio ipfi admiftis, multo fane tutius et felicius res agitur.

Camphora quoque, in morbis aliis fpafmodicis utiliffimum quandoque remedium, colicae interdum mire profuit. Mulieris cujufdam colica laborantis hiftoriam refert Duteau, cui camphorae drachma una porrecta eft. Dolor vehementiffimus ilico obticuit; attamen, ait, propter ingentem medicamenti quantitatem algore eo ufque correpta eft, ut vel mortuam referret, neque corpori calor ante rediit, quam veftimentis calidioribus admotis, vinoque interne dato foveretur. Nihilominus haud abfimile eft, quin modica ejufdem quantitas, cum amygdalis aut fpiritus

ritus vini pauxillo contrita, quibusdam casibus gratum foret faustumque remedium.

Spiritus aethereus vitriolicus spasmos potenter admodum compescit, neque vi narcotica alvum adstringit. In Ephemeride Dom. Rozier *, animalibus colica adfectis suppetias tulisse dicitur. ‘ On trouve dans le Journal Encyclopédique du mois de Juillet 1783, tome 5. premiere partie, pag. 156. une lettre de M. le Marquis de Saint Vincent, sur l'usage donné de l'Ether vitriolique aux chevaux et aux betes à cornes attaqués de coliques violentes. La dose qu'il a employée étoit de cinquante a soixante gouttes avec du sucre pilé, en faisant avaler pardessus une certaine quantité d'eau pure.’ Liquorem suum anodynum in colica laudavit Hoffmannus; hic autem, uti experimentis plurimis ostendit cl. Baumé, nihil aliud est quam spiritus aethereus vitriolicus cum spiritus vini rectificati portione duplici commissus. Hocce colicae remedium jam, ni fallor, in desuetudinem abiit; attamen aegro nimia mobilitate praedito illud propinare non dubitarem.

Moschum

* Journal de Physique A° 1784, part. I. p. 401.

Moschum in colica Pictavienſi exhibendum ſuadet Hillarius; in ſingultu, et in hyſteria, quando inteſtina ſpaſmo torquentur, utilem eſſe novimus: Annon igitur in ileo, ceu colica graviori, vel ſolus vel opio conjunctus aeque prodeſſet?

Praeter interna, quorum praecipua huic morbo adcommodata memoravi, Antiſpaſmodica varia externa in uſum vocata fuerunt. Haec inter eminet *Balneum tepidum.* Neminem latet, quinam fuerit mos iſte Romanis helluonibus acceptus; impleti veteris Bacchi pinguiſque ferinae ad balnea ſemet receperunt, quo dolor a diſtentione ortus calore humido leniretur. Uſu autem jamdudum compertum eſt, aquam calidam in colica gratiſſimum eſſe remedium. Ægrotus ſeſe in balneum ad jugulum fere uſque demittat, vel in ſemicupio aliquandiu inſideat. Semicupium, ubi commode adhiberi poteſt, praecipue ſuaderem, atque aegro, quem ab uſu aurantiorum nimio colicam ſuſcepiſſe dixi, egregie profuit. Sin hoc minus conveniat, haud negligenda ſunt *Fomenta*: Ut ab his auxilii aliquod proveniat, ſumantur panni craſſi lanei, qui magnum liquidi copiam imbibere valeant; hi duplicati vel qua-

 druplicati

druplicati fomento calido immittantur, et abdomini saepius indie; per semihoram adplicentur. Etenim, sicut ureteris quando calculus ei impactus haeret, ita intestinorum spasmos aqua tepida laxare solet. Dolor inde saepe mitescit, calidusque sudor optato prorumpit.

Attamen alio quoque consilio balnea adhibentur. Necesse est, ut corpori, dum vita manet, fluida non desint adplicanda; hic vero morbus exigit, ut copia tantummodo parca ore sumantur, ne stomachus ad motus abnormes solicitetur; aeger inde prae siti languet, et faeces forsan, materia fluidissima resorpta, intestina validius irritant. Hisce signis thermae subvenire solent; etenim vasa patula, per totam corporis superficiem hiantia, aliquantum etiam ab aëre ipso, inter lavandum plurimum humoris resorbere patet. Herbas emollientes sive aromaticas, uti folia malvae aut absinthii, sambuci vel chamaemeli flores, aquae infundere idoneum erit; non quod exinde vis aliqua salutifera remedio accedat, sed ne remedium incaute adhibeatur. Multi enim simplicia spernunt, nec nisi decepti sanantur.

Post thermarum usum somnus levis interdum obrepit, eo certius autem, si utres aqua calida impleti,

impleti, vel lateres coquendo calefacti, plantis pedum adplicentur.

Sed, prout alios thermarum usu, ita aegros quoque *Aqua Frigida* sanatos fuisse, plurimi medici testantur. Amatus Lusitanus inquit, se atrocem intestinorum dolorem aquae frigidae exhibitione subito et incantamenti instar sustulisse. De Haen * aegrum sibi demandatum memorat, cui etiam ventri universo circumdata nix quondam in graviori paroxysmo profuerat. Attamen aegri cujusdam hac methodo feliciter sanati historiam longe adcuratius tradit Septalius †: 'Hominem ventris dolore ad omnia rebelli fere enectum, ut algidus sudor jam adesset, nullusque ultra percipiendus pulsus, aqua multa, etiam nive frigefacta, sic mutavit, ut mox in somnum quatuor horarum incideret, ab eoque somno alvum copiosissimam deponeret, et integrae restitueretur sanitati.' Etenim in Actis Edinensibus historia refertur, in qua prudens aquae gelidae adfusio ileum morbum, qui consuetae methodo, calidisque somentis non obaudiverat, insperato sanavit. Eodem artificio colicam superari vidit Sanctorius,

* Rat. Med. Vol. III. p. 93.

† Septal. Lib. VII. animadv. p. 248.

Sanctorius. Difficile dictu est, quanam potissimum ratione effectus tam felices frigus edat. Utut se res habeat, tale remedium imperare nollem, ne forsan aegrum sub ipsa frigoris adplicatione mortuum ipse jugulasse viderer. Sin unquam post alia frustra tentata remedia ad aquam frigidam confugiendum esset, (multa enim in praecipiti periculo recte fiunt, alias omittenda,) hanc methodum, tetani curatione edoctus, suaderem. Aegrotus e lecto tollatur, ventrique ejus aquae frigidissimae urcei aliquot adfundantur; in lectum protinus siccata cute reponatur; et opii largiori quantitate data sudatio promoveatur * : Etenim, quandocunque fauste cedat anceps hoc remedium, sudor calidus citissime prorumpit.

De *Vesicantium* actione variae fuerunt medicorum opiniones; non meum est litem componere; neque, si vellem, tale quid efficere me posse fateor. Dudum vero compertum est, vesicatorium ea vi pollere, quam antispasmodicam nominaverunt autores. Inflammationi spasmum subesse, pauci dubitant; et ad resolvendam partis cujusvis, uti lateris, inflammationem, remedium est

* Cel. Culleni Prim. Lin. paragr. 1280.

eſt catholicum: In aſthmate ſpaſmodico, ubi nulla adeſt inflammatio, tantundem ſaepe valet: Veſicantia igitur in colica ventri adplicare vel 'a priori' minime dubitarem. Jam vero multum laudare volo, ex quo experientia fida uſum illorum idoneum confirmaverit. Celſus * calida cataplaſmata admovere, eaque imponere a mammis uſque ad inguina et ſpinam, ac ſaepe mutare jubet. Sennertus † oleum ſaponis, quod ex ſapone et calce viva paratur per diſtillationem, ad colicam utiliſſimum eſſe putat, ſi liquoris hujuſce cauſtici guttae ſex vel ſeptem umbilico cum goſſypio imponantur. Vidimus, inquit Ballonius, cuidam, acerbitate doloris colici detento, placatos eſſe dolores, adhibito umbilico modico emplaſtro cauſtico. Japones ‡ moxam accenſam parti abdominis comburendae imponunt, vel acus argenteos aureoſve in carnes adigunt; in epigaſtrio anticolicam punčturam celebrant, et novem punčtionibus pollicem diſtantibus figuram quadratam repraeſentant. Cucurbitulae quoque cum levibus inciſionibus, aut multa flamma,

a

* Celſ. Lib. IV. cap. 13.

† Sennert. Lib. III. part 2. Sect. II. cap. 2.

‡ Sauvages Noſolog. Tom. II. p. 104.

a quibuſdam * medicis laudantur. Attamen et cauſticis et punctionibus longe praeſtant epiſpaſtica, regioni dextrae hypogaſtricae, vel circa ipſum umbilicum, adplicanda; et ad illa interdum tanquam ad ſacram anchoram confugiendum eſt, ſimul ac ſanguis detractus fuerit; eadem quoque, cum vires jacturam ſanguinis perferre nequeunt, nonnunquam ſola remedio ſunt.

Vomitum interdum mire compeſcuerunt medicamenta regioni epigaſtricae adplicata. Emplaſtra de labdano cum granis opii quindecim, totidemque camphorae, admovit De Haën. Fomenta, ex caryophyllorum aliorumve aromatum in vino Luſitanico infuſione, vomitum quandoque relevaſſe novi. Medico igitur, ne unquam officio ſuo deeſſe videatur, haec forſan imperare licebit.

TONICA interdum feliciter uſurpari medicorum ſcripta docent. Aurum fulminans, quod tonicis metallicis (ſiquando pro medicamento jure habeatur) adnumerare decet, in colica a Germanis † exhibetur; at, ſi bene paratum eſt, nihil agit; non bene paratum morbum auget.

Corticem

* Mead Monit. de Ileo.

† De Haën Rat. Med. Vol. III. p. 358. Edit. 1768.

Corticem Peruvianum quandoque profuisse dicit De Haën *; sopivit vomitum primum, deinde ileum. Baglivius infusum chamomillae tanti fecit, ut asserere non dubitet, ‘ Antidotum Colicae est chamomilla, a quacunque demum causa oriatur †.’ Absinthium quoque ex cerevisia infusum apud vulgus usitatum est. Attamen his et hujusmodi medicamentis morbo venienti occurrere satius esse videtur; non expedite adeo graviora signa prosternuntur.

STIMULANTIA, qualia sunt aqua mirabilis dicta, aquae anisi vel cinnamomi stillatitiae, et spiritus vinosi rectificati, leviori malo opis aliquid subinde tulerunt. Caute tamen exhibenda sunt, ne crabrones tantum irritent, et inflammationem cum magno vitae discrimine inducendo sint.

II. QUANDOCUNQUE doloribus alvi solutione succurrendum, nullum remedium ipsis *Clysteribus* commodius dari posse putem; alvum enim subducendo nullas corpori molestias facessunt, neque vires aegri prosternunt. Protinus itaque injici-

* De Haën Rat. Med. Vol. III. p. 93.

† Bagliv. Prax. Med. Lib. I. cap. de colica § 1.

injiciendum eſt enema ex aqua tepida, decocto communi, vel juſculis oleoſis confectum; haec enim, quantumvis mitia, alvum ſaepius abſque dolore ducunt, vel ſaltem, faeces duriores in colo impactas emolliendo, profunt. Ut enemata acriora ſint, admiſcetur iis vel ſal marinus, vel ſal catharticus amarus; illum praecipue laudat ill. Cullenus, et ſaponem, in hoc morbo multum olim decantatum, eo tantum profuiſſe putat, quod ſalis aliquid admiſtum habeat. Sales vero rectum ipſum adeo interdum irritant, ut, ſtatim fere atque injecta fuerint, enemata iterum reddantur, neque cauſam mali deducant. Quandocunque ita ſe res habeant, alia medicamenta clyſteribus admiſcentur, qualia ſunt infuſum ſenae, infuſum ſemi-drachmae vel drachmae unius foliorum nicotianae, terebinthina vitello ovi rite ſubacta, vel tandem vinum antimoniale. Riverius autem oleum larga quantitate, ad libram unam uſque, injiciendum ſuadet, vel ſolum, vel cum althaeae, chamaemeli, aut ſeminum lini decoctis.

Quinetiam, dum haec aguntur, *remedia purgantia* ore ſumenda ſunt, modo nauſea mitis ſit, et vomitio nondum ſupervenerit. Ad hunc ſcopum adtingendum, ſalina et oleoſa praecipue propi-

propinantur. Cryſtallos tartari caeteris pleriſque praeſtare docet ill. Cullenus, ſi ad ſemidrachmam vel drachmam unam cum mannae pauxillo exhibeantur. Doctiſſimus Heberden ſalem catharticum amarum apprime laudat, quod, parva quantitate ſubinde datus, alvum tandem copioſe ſolvat, neque ventriculum ingrate moveat. Ut remediis hiſce ſalinis vis major cathartica accedat, j lappa interdum admiſcetur, uti in pulvere Jalap. Compoſ. Ph. Edin. Ex oleoſis nullum tantum valet ac oleum ricini ab India Occidentali petitum, modo recens expreſſum adhibeatur; alias, praeſertim ſi incaute adſervatum fuerit, mutationes quaſdam ſponte ſubit, unde guſtui ingratiſſimum evadat. Oleum amygdalarum dulcium, et oleum lini ſine igne paratum, multum laudat De Haën. Sunt qui oleum omne genus nauſeantes reſpuunt; iis autem quandoque haud aegre conciliatur, ſi addatur vel tincturae ſenae compoſ. vel tincturae jalappae pauxillum; vel ſi, antequam ſumatur oleum, et iterum medicamento ſumpto, ſpiritu vini Gallici os abluatur. Hoc ſemper in votis eſt, ut omnia huic morbo medendo adcommodata guſtui fiant quam gratiſſima; quodcunque enim fauces imas ingrate adficit, vomitionem certo

certius excitare potest. Remediorum quoque formula ea esse debet, quae prae mole sua ventriculum quam minime irritet: Ideoque Sydenhamus calomelas ad scrupulum unum exhiberi jubet, vel praemissis vel admistis simul anodynis, ut sub alvi subductione leniatur dolor. Hanc medendi viam plures in re medica versatissimi laudarunt. Sed mehercle medici est bene ante perpendere, quidnam utilitatis, quidnam detrimenti quoque, acre hujusmodi remedium adferat, quam id exhibere audeat.

QUOD si, his omnibus incassum tentatis, morbus adhuc perstet, remedia, quae vel pondere vel mole sua obicem amoliri possint, in auxilium arcessuntur. Vetus erat remedium aëre per follem immisso intestina distendere. Nicotianae fumum, clysteris modo adplicatum, primus, ni fallor, in Philosophia sua Experimentali commendavit illustrissimus Boyle. Varia excogitata fuerunt instrumenta, quorum actione iterata totus fere canalis ingrato fumo impleretur. Usum illius feliciter admodum cessisse testantur Hoffmannus, Gaubius, et De Haen. Non raro tamen incassum tentatur, maxime quando aut causa plane invincibilis obtinet, aut nimis sero ad hoc auxilium confugitur. Semper quoque periculum est,

eſt, ne aër inteſtinis concluſus calore fumi magis extenuetur, et irritatio aeris inflammatione facta morbum augeat, vel ſaltem vomitum intendat. Huic itaque longe praeſtat aqua tepida pleniore rivo, machinae clyſteriſantis ope, per anum injecta. Hanc, poſtquam per 18 dies alvus clauſa fuiſſet, aegroto cuidam opem tuliſſe refert De Haën; et ill. Cullenus, in praelectionibus ſuis, civis Edinenſis hiſtoriam narrat, qui, poſt omnia alia remedia fruſtra adhibita, aquae tepentis ope ad octo fere libras in inteſtina injectae feliciter reſtitutus eſt. Hic autem lente et caute agere oportet, ne inteſtinorum tunicae vi nimia diſtenſae diſſiliant, vel ſaltem anxietates ſummae oriantur, aegro vix ferendae.

Medici olim, eodem ſane conſilio, globulos plumbeos *, aureos, et argenteos, vel hydrargyrum cum oleo amygdalino, aegris imperabant; et eos, deglutitis hiſce remediis, ſtatim ambulare, curſitare, vel curſu per loca aſpera velocius moveri jubebant, ut deorſum urgerentur ponderoſa metalla. Hujuſce curationis multae extant apud Riverium, Sylvium, Hoffmannum, alioſque

* Helmontius ait, ‘ Nemo ileo perit, ſi globos ſclopetarios deglutiat.’ De Flatib. § XXXI. p. 339.

que recentiores medicos hiſtoriae. Doverus mercurio tantam fidem habuit, ut Reginam Carolinam, quae colica periit, ſi mercurium ſumpſiſſet, duodecim horarum ſpatio convalituram adſeveraſſet. Mercurius duplicem hic uſum praeſtare illis viſus eſt, ‘ vel pondere ſuo inverſum inteſtinorum motum reſtituendo, vel lubricitate ſua excrementa alvum opplentia emolliendo, et deorſum propellendo *.’ Fundamento nimium lubrico haecce theoria nititur. Concedatur enim copiam ſatis magnam, librae minimum pondo, in inteſtina deferri; in canali adeo flexuoſo metallum indiviſum per ſinuoſa volumina aegre moveretur, et ad imam tandem alicujus inteſtini partem delapſum reſideret pondus iners. At ex cadaverum inſpectione conſtat, in globulos fere ſemper mercurium diſpergi; unde vis ejus gravativa perit, neque aliquid exinde commodi amplius ſperandum. Globulos itaque et mercurium crudum prorſus abjiciendos eſſe putarem; ‘ ſaltem iis relinquendos, quibus nulla religio, nulla ingenii integritas.’ Neque tamen difficile explicatu eſt, quonam modo mercurius interdum profuerit; hunc enim, mediante tritura, in pulverem

* Mead. Monit. de Ileo.

verem ſubtiliſſimum poſſe dividi, chemia docet, qui dein corpori humano ſtimulando idoneus fit. In inteſtinis muco cibiſque oppletis, hujuſmodi mutatio perficitur, atque propter hanc vim novam, (in inteſtinis, ut ita dicam, enatam,) mercurium utilem fuiſſe crediderim. Æger quidam colica laborans hydrargyri uncias ſeptem aſſumpſerat; ' poſt triduum ſpontanea alvus, cum plurima veluti corroſi ac nigricantis mercurii parte *.'

HISCE remediis, quae, prout huic aut illi conſilio adcommodata, ſeorſum enumeravi, colicae plerumque medetur. Cujuſque erit, pro ingenii ſui acumine, ea ſeligere, quae in uno quovis aegro maxime idonea ſint. Hoc tantum notatum vellem, eo certius morbum debellari poſſe, quo plura horum apte diſpoſita ad liberandam rem publicam coſpirent. E. G. Ægrotus in balneo tepido per horam fere conſideat; in lectum reponatur; ſtatimque injiciatur enema ex aqua ſaccharata copioſum. Hoc re infecta reddito, aliud injiciatur ex decocti capitum papave-

rum

* De Haën Rat. Med. Vol. III. p. 380.

rum fortis unciis tribus vel quatuor, cum tincturae thebaicae guttis 40 vel 50 una admiſtis; ſtatim adplicetur emplaſtrum veſicatorium, acre, et amplum, abdomini; et ſimul cathartici alicujus fortioris portio major, vel (ne vomitus inducatur) minor pro re nata repetenda, exhibeatur Quam primum dolorem ab emplaſtro natum aegrotus perſentiſcat, enema ſalinum cum oleo injiciatur; et remedii cathartici paullo ante adſumpti actio infuſo ſenae theiformi, ſolutione ſalium mediorum, vel oleo ricini epoto, promoveatur. Hac methodo alvi dejectiones ſaepiſſime prodierunt. Sin dolor nihilo ſecius cum obſtipatione perſtet, ad clyſmata acriora, vel aquae multae injectionem, confugiendum eſt: Poſtquam vomitiones ſtercoraceae ſupervenerint, haec et opiata * ſolo remedio ſunt.

PRO-

* De Haën Rat. Medendi, Vol. I. p. 184. edit. L. B. 1761. Id. Vol. III. p. 93. 94. L. B. 1768. Riverii Cent. I. N° 12.

PROPHYLAXIS.

QUEMADMODUM colica interdum curatu difficillima est, ita, nisi in auxilium remedia idonea solicitentur, fit facillime recidiva. Ut refectio igitur, medicamentorum ope inchoata, promoveatur, causarum morbi rationem habere oportet, ut praedisponentes quantum licet corrigantur, excitantes sedulo omnino devitentur.

Si itaque a nimia intestinorum debilitate cum mobilitate conjuncta morbus oriatur, iis methodis insistendum est, quae corpori firmando prosint. Imprimis autem id agendum est, ut aeger concoquat; cibis itaque eupeptis (illos volo, qui gratum stimulum praebendo viscerum chylo efformando adcommodatorum justam actionem ciere possint) vescatur; copia parciori illos adsumere praestat, ut se inde refectum, non vero gravatum, aeger sentiat; dulcia omnia et opima, leguminaque, et quicquid inflare consuevit, caute evitet. Vino optimo, ex maturissimis uvis justo tempore confecto, fermentatione jam peracta, indies

indies utatur. Omnimodo cavendum eſt a frigore, praeſertim flante Borea; panno quoque laneo corpus totum inveſtire juvabit. Aër mediocriter calidus eligendus eſt; interdum utiliſſimum erit, mutato coelo, regiones alio ſub Sole calentes hyemali tempore adpetere. Hoc eo magis ſuadendum eſt, quod itineris ipſa longinquitas mire quandoque profuit. Alicui exercitationi ſemper ſe ipſe adſuefaciat aeger; vectiones in navi, rheda, praeſertim equo, inſtituendae ſunt; equo vehi caeteris omnibus multum praeſtat, cum in hac gymnaſticae ſpecie impetus fere omnis in ventrem inferiorem fiat. Nec ilico poſt prandium vel coenam pleno ventriculo exercendum, ne crudi adhuc cibi in inteſtina a ventriculo deſcendentes bella nova moveant. Haud inutile erit medicamentis quibuſdam uti, quae ventriculum, inteſtina, totumque demum corpus firmant, qualia ſunt amara, praecipue chamaemelum, cortex Peruvianus, chalybeata, et hujuſmodi alia. Interea omnes ſolicitudines et fortiora animi pathemata, uti terrorem, iram, triſtitiam, caveat, quippe quae concoctionem laedunt.

Sin ab alvo tardiore malum hocce proveniat, remedia quae eam leniter ſolvunt, tamarindi

nempe,

nempe, aut medicamenta sulphurata, subinde sumenda sunt. Haec autem a medico imperata nihil agunt, si officio suo aegrotus ipse desit; omnis enim sanitatis cura hoc solo cardine praecipue versatur, ut idonea victus ratione morbi praecaveantur. Huic quoque scopo inserviunt balneum calidum, et modica exercitatio; neque somno nimis indulgendum; Willisius testatur se nosse plures ventris constipationi obnoxios curatos fuisse, diluculo et hora prius adsueta citius lecto adsurgendo *.

Denique, si, vel ob morbos praegressos, vel dolores fixos, diuturniores, quibuslibet injectis auctos, causa est cur scirrhum et angustationem intestinis adesse suspicemur, non est in medico, ut curatio omnibus numeris absolvatur. Jactatorum quidem turba inanis tales scirrhos se posse sanare propalam profitentur: Medici tamen tristes deplorant, morbos hujusmodi vel in exterioribus natos difficillime sanari; at in intestinis malum proculdubio longe curatu difficilius est. Quamvis autem ob imperfectam medicinam, quae ultra certos fines nihil valet, perfectae curationi non locus est, quoddam erit lenire mala quae

H prorsus

* Willis. Pharm. Rat. § III. c. 1.

prorſus ſummovere nequeamus, atque dolores peſſimos praecavere. Huc praecipue ſpectant diaeta tenuis, humida, balnea tepida, et enemata ſubinde, prout res poſtulent, blandiſſima injicienda.

FINIS.